

**ULUSLARARASI
BÜTÜN YÖNLERİYLE ÇORUM SEMPOZYUMU
28 - 30 NİSAN 2016**

BİLDİRİLER KİTABI

Editör

Yrd. Doç. Dr. Zekeriya IŞIK

Editör Yardımcıları

Öğr. Gör. Ömer Faruk KARAKAŞ
Öğr. Gör. Eyyüp Ensari ŞAHİN
Öğr. Gör. Tuğba GÜLEN

Düzenleyenler

Hitit Üniversitesi
Çorum İnsani Değerler Platformu

1. Cilt

Çorum, 2016

Bu bildiri kitabının her hakkı saklıdır. Bu yayının tümü veya hiçbir bölümü önceden izin alınmaksızın çoğaltılamaz, basılıp yayınlanamaz, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Bu yayında yer alan yazılarda öne sürülen görüşler yazarların kişisel görüşleridir; yazılar ile ilgili her türlü sorumluluk yazarlara aittir.

ISBN

978-605-5244-05-7

İsteme Adresi

Hitit Üniversitesi
Sosyal Bilimler MYO
Gazi Caddesi No : 99, P. K.:19169 Çorum
Telefon: 0364 2221555-56
sbmyo@hitit.edu.tr

İletişim

Yrd. Doç. Dr. Zekeriya IŞIK
zekeriyaisik@hitit.edu.tr

Grafik & Tasarım

Bir Medya
Yeniyol Mh. Gazi Sk. No: 9/13 Çorum
Tel: (+90-364) 225 66 64
www.birmedya.net

Baskı & Cilt

Salmat Basım Yayım Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.
Kültür Bakanlığı Sertifika No: 26062
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1, İskitler-Altındağ/Ankara
Telefon: (+90-312) 341 10 20
www.salmat.com.tr

Ekim, 2016

SEMPOZYUM ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Reha Metin ALKAN
Hitit Üniversitesi Rektörü

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Muzaffer KÜLCÜ

Çorum Belediyesi Başkanı

Prof. Dr. Reha Metin ALKAN
Hitit Üniversitesi Rektörü

Seyfettin ZENGİN

Çorum İnsani Değerler Platformu Sözcüsü

Doç. Dr. Muammer CENGİL

Hitit Üniversitesi İskilip Meslek Yüksekokulu Müdürü

Yrd. Doç. Dr. Zekeriya IŞIK

Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Müdürü

YÜRÜTME KURULU

Yrd. Doç. Dr. Atiye NAZLI

Yrd. Doç. Dr. Faruk MARAŞLIĞOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Menekşe ŞAHİN

Öğr. Gör. Abdulkadir ÖZDEMİR

Öğr. Gör. Alper Bora DEMİREL

Öğr. Gör. Cemal ÇEVİKLİ

Öğr. Gör. Eyyüp Ensari ŞAHİN

Öğr. Gör. Fatih ÖZÇALIK

Öğr. Gör. Halil İbrahim AŞGIN

Öğr. Gör. Harun KISACIK

Öğr. Gör. Kevser BURAN

Öğr. Gör. Mehmet Erol ÇALMAZ

Öğr. Gör. Murat KARTAL

Öğr. Gör. Ömer Faruk KARAKAŞ

Öğr. Gör. Tuğba GÜLEN

Öğr. Gör. Zeki AKIN

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Ahmet Cahid HAKSEVER, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Ahmet Lütfi KAZANCI
- Prof. Dr. Ahmet TAŞĞIN, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Prof. Dr. Arif ERSOY, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi
- Prof. Dr. Bagdat BEYSENOV, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Dintanu ve Medeniyettanu Bölümü
Prof. Dr. Emre GÜLER, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
- Prof. Dr. Gülen ELMAS ARSLAN, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Prof. Dr. Halil İbrahim ŞİMŞEK, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Hayrettin KARAMAN
- Prof. Dr. İrfan ÇAĞLAR, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Prof. Dr. Kayrat ZATOV, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Dintanu ve Medeniyettanu Bölümü
Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
- Prof. Dr. Mehmet DEMİRYÜREK, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Menderes SUIÇMEZ, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Prof. Dr. Mete DOLAPÇI Hitit Üniversitesi, Tıp Fakültesi
- Prof. Dr. Mustafa ARSLAN, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi
Prof. Dr. Mustafa AŞKAR, Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi
Prof. Dr. Mustafa BIYIK, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Nurcan BAYKAM Hitit Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Prof. Dr. Recep KAYMAKCAN
- Prof. Dr. Serdar GÜLER, Hitit Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Prof. Dr. Şaban HAKLI, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Yaşar Erkan ERSOY, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Prof. Dr. Yaşar KURT, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Adem KORUKCU, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Ahmet ÖZALP, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. Barış SARIKÖSE, Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Doç. Dr. Bekzhan MEYRBAYEV, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Dintanu ve Medeniyettanu Bölümü
Doç. Dr. Cavid QASIMOV, Azerbaycan Bilimler Akademisi
Doç. Dr. Dilorom HAMROEVA, Azerbaycan Bilimler Akademisi, Dil ve Edebiyat Enstitüsü
Doç. Dr. Edina SOLAK, Zenica Üniversitesi
Doç. Dr. Cemil HAKYEMEZ, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Faruk YAMANER, Hitit Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Doç. Dr. Fatih DUMAN, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. Fatma Muazzez ŞİMŞİR, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Doç. Dr. Habib AKDOĞAN, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. Hakan REYHAN, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. İlknur TAŞ, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Doç. Dr. Kadir GÜRLER, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Meral DEMİRYÜREK, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Doç. Dr. Muammer CENGİL, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Naki ÇOLAK, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi
Doç. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ, Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Doç. Dr. Sabiha KILIÇ, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. Selçuk KENDİRLİ, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. Selim TÜRÇAN, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

- Doç. Dr. Sultanmurat ABZHALOV, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Dintanu ve Medeniyettanu Bölümü
Doç. Dr. Süleyman GEZER, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Tudora ARNAUT, Ukrayna Taras Şevçenko Milli Üniversitesi
Doç. Dr. Uğur ÖZSARAÇ, Sakarya Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Abdulkerim EL-UBEYDİ, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Ali SALUR, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Atiye NAZLI, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Cihat SAVSAR, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Elif AYAN NİZAM, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Esra KESKİN, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Eşref Savaş BAŞÇI, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Gökhan KAYA, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. H. Ahmet SEZİKLİ, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Harun BEKİROĞLU, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Hiclal DEMİR, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Hiroki WAKAMATSU, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Hümeyra KARABIYIK, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. İclal ARSLAN, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. İsmail YILDIRIM, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Yrd. Doç. Dr. İsmet ALTIKARDEŞ
Yrd. Doç. Dr. Metin UÇAR, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Mohamed Rızık Elshahhat Abdelhamit SHOEIR, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAKAN, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tolga ÇIRAK, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Sıdika Öznur SAKINÇ, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Yrd. Doç. Dr. Özden KANTER, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Özlem SİR GAVAZ, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Qays ABDULLAH MOHAMMED, Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Zekeriya IŞIK, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Şule YUSUFOVA, Araştırmacı/Kazakistan

SEKRETERYA

Öğr. Gör. Tuğba GÜLEN, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Tel:0364 222 15 55-56 Dâhili: 3685 - tugbagulen@hitit.edu.tr

Öğr. Gör. Harun KISACIK, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Tel:0364 222 15 55-56 Dâhili: 3643 - harunkisacik@hitit.edu.tr

Arş. Gör. Fatma AKIN, Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Tel: 0364 227 7000 Dâhili: 1689 - fatmaakin@hitit.edu.tr

Arş. Gör. Mehmet Ali BOZKUŞ, Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Tel: 0364 227 7000 Dâhili: 1712 - malibozkus@hitit.edu.tr

ÇORUM'DA LİSELERDE FELSEFE ÖĞRETİMİNİN FELSEFE ÖĞRETMENLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	163
Yrd. Doç. Dr. Feyza CEYHAN ÇOŞTU , <i>Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı</i>	
OSMANLI DEVLETİ MAARİF SALNAMELERİNE GÖRE 1898-1903 YILLARINDA ÇORUM VE ÇEVRESİNDE EĞİTİM VE ÖĞRETİM FAALİYETLERİ.....	173
Serap SERT , <i>Araştırmacı</i>	
ÇORUM MERKEZ İLÇE KATI ATIK YÖNETİMİ	185
Öğr. Gör. Hamdi ÖBEKCAN , <i>Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu,</i> <i>Çevre Koruma Teknolojileri Bölümü</i>	
Prof. Dr. Bahtiyar ÖZTÜRK , <i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü</i>	
Onur BALCAN , <i>Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Çevre Koruma Teknolojileri Bölümü</i>	
Yrd. Doç. Dr. Faruk MARAŞLIOĞLU , <i>Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu,</i> <i>Çevre Koruma Teknolojileri Bölümü</i>	
DERİNÇAY DERESİ SU KALİTE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	197
Onur BALCAN , <i>Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Çevre Koruma Teknolojileri Bölümü</i>	
Yrd. Doç. Dr. Faruk MARAŞLIOĞLU , <i>Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Çevre Koruma</i> <i>Teknolojileri Bölümü</i>	
Hamdi ÖBEKCAN , <i>Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Çevre Koruma Teknolojileri Bölümü</i>	
XVI. YÜZYILDA ÇORUM'DA KONULAN BAZI TÜRKÇE ERKEK ADLARI ÜZERİNE.....	213
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU , <i>Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü</i>	
EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNÂMESİ'NDE TESPİT EDİLEN BARDAKLI BABA EFSANESİ ÜZERİNE	221
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN , <i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>	
KEMAL TAHİR'İN ÇORUM ÜÇLEMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	235
Doç. Dr. Abdurrahman KOLCU , <i>Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi</i>	
İHTİYAR GENÇLİK'TE ÇORUM İZLERİ	245
Doç. Dr. Meral DEMİRYÜREK , <i>Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi</i>	
ÇORUM İLİNİN TARIMSAL YAPISI VE TIBBİ-AROMATİK BİTKİLERİN ÜRETİM POTANSİYELİ.....	257
Prof. Dr. Ahmet GÜMÜŞÇÜ , <i>Selçuk Üniversitesi Çumra Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu</i>	
ÇORUM İLİ FLORASINDAKİ ENDEMİK VE NADİR BİTKİ TÜRLERİ	267
Doç. Dr., Hasan KORKMAZ , <i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü</i>	
Doç. Dr., Yasemin ÖZDENER KÖMPE , <i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü</i>	
ÇORUM'DA ARICILIK FAALİYETLERİ	279
Yrd. Doç. Dr. Ali SALUR , <i>Hitit Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü</i>	
Erkan Elfaz ERMİŞ , <i>Çorum İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü</i>	

ÇORUM'DA LİSELERDE FELSEFE ÖĞRETİMİNİN FELSEFE ÖĞRETMENLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Feyza CEYHAN ÇOŞTU¹

**¹Yrd. Doç. Dr., Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı,
ceyhanfeyza@hotmail.com**

ÖZET

Felsefe, evren ve insanla ilgili tüm sorunların tartışıldığı bir alandır. Kelime anlamı 'bilgeliği sevme' olarak anlam bulan felsefenin, eğitim öğretim sürecinde nasıl aktarıldığı önemli bir konudur. Bu bağlamda Türkiye'de zorunlu eğitim kapsamında 11.sınıfta okutulan felsefe dersinin, öğrencilerin zihin dünyasında nasıl yer bulduğu ve felsefeye nasıl bir anlam yüklediği, felsefenin kelime anlamı olan "bilgeliği sevme" düzeyinde bir farkındalık yaratıp yaratmadığı bir soru olarak karşımızda durmaktadır. Felsefe öğretiminde izlenen metotlar ve öğrencilerin felsefe dersine yaklaşımları, verilen eğitimin kalitesiyle doğrudan irtibatlıdır. Bu bildiride, Çorum İl merkezindeki çeşitli Liselerde görev yapan Felsefe grubu öğretmenleri ile yapılan görüşme ve mülakatlardan hareketle, öğrencinin hazırbulunuşluğu, ders kitaplarının mahiyeti ve öğretmenlerin yeterliği hususları felsefe öğretimi üzerinden incelenmiştir..

Anahtar Kelimeler: Felsefe Öğretimi, Lise, Çorum.

AN EVALUATION OF PHILOSOPHY TEACHERS ON PHILOSOPHY TRAINING IN HIGH SCHOOLS IN THE ÇORUM

ABSTRACT

Philosophy is a space for the discussion of all the problems of the universe and humans. Literally, it means 'love of wisdom'. It is an important issue that how philosophy course is thought in the education process. In this regard, philosophy course is in the 11th grade curriculum in compulsory education in Turkey. Methods of philosophy teaching and approaches of the students to the philosophy courses are directly connected with the quality of the education. In this paper, I have interviewed with Philosophy teachers who served in various high school at the Çorum. The student's readiness, quality of course books and teachers' competence issues are discussed through the teaching philosophy with reference to the findings of the field

Key Words: Philosophy Teaching, High School, Çorum

I. GİRİŞ

“Bilgelik sevgisi” dediğimizde sadece felsefe kelimesinin anlamını vermiyoruz. Aslında kastettiğimiz, bir sürecin adıdır felsefe. İnsan, evren ve tüm varlık alanını kattığımız bu merak sürecinde gönüllülük esastır. İnsan tüm bilinciyle felsefe yapmaya gönüllüdür. Bu bağlamda, zorunlu eğitimin bir parçası olarak okutulan felsefe derslerine, öğrenciler nasıl yaklaşmaktadır?

Liselerde 11. sınıfta okutulan felsefe derslerine öğrencilerin yaklaşımının ve bu dersin öğrencilerin düşünsel gelişimlerine katkılarının olup olmadığının belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada, Çorum il merkezinde yer alan çeşitli liselerdeki felsefe dersi öğretmenleri ile görüşme ve mülakatlar yapılmıştır. Bu görüşmelerde, felsefe müfredatının yapısı, öğrenciye uygun olup olmadığı, öğrencilerin felsefe derslerine eğilimi ve bu eğilimle birlikte başarı ve başarısızlık değerlendirmeleri yapılmış, ayrıca öğretmenlerin yeterlikleri de inceleme konusuna dahil edilmiştir.

II. TÜRKİYE’DE FELSEFE ÖĞRETİMİ: KISA TARİHSEL BAKIŞ

Türk düşünce hayatının gelişimine baktığımızda felsefeyi Türkiye’de öğretim haline koyan ilk kişi Rıza Tevfik (1868-1949)’tir. ‘Rehber-i İttihad-ı Osmaniye’ özel lisesinde felsefe dersleri vermiş; burada verdiği dersleri ‘Felsefe Dersleri’ adlı bir eserde toplayarak yayımlamıştır (Karakuş, 1995). Rıza Tevfik bu anlamda Türk düşünce hayatına bir katkı yapmıştır. Yeni kurulmuş bir Cumhuriyet’te felsefe derslerinin okullarda okutulmaya başlanması önemli bir yeniliktir. Tabi ki o günden bugüne içerikle ilgili çok ciddi değişimler olmuştur. Liselerde ilk okutulan felsefe müfredatının Batı’dan Fransız eğitim sisteminden (St. Louis Lisesi programından) alındığı (Mengüşoğlu, 1975) düşünüldüğünde, o günlerden günümüze gelindiğinde müfredatın sürekli şekillendirilmeye çalışıldığını da görmekteyiz.

Liselerdeki felsefe eğitiminin öğrenciye doğru bir şekilde verilmesinin sağlanması, başka bir problemi de ortaya çıkarmaktadır. O da bu dersleri verecek öğretmenlerin eğitimi konusudur. Kuşkusuz felsefe ve düşünceyi sevdirmenin önemli bir kısmı öğretmenlere aittir. Günümüzde felsefecilerin ve felsefe öğretmenlerinin yetiştiği, felsefe eğitiminin verildiği üniversitelerde durum nasıldır?

Türkiye’de üniversitelerde Felsefe öğretimi 1933’te ‘Üniversite Reformu’ ile başlamıştır. İstanbul Üniversite Felsefe Bölümü’nde biri doçent, diğer ikisi asistan 3 felsefeci göreve başlamıştır. Doçentin adı Hilmi Ziya Ülken, asistanların adı ise Macit Gökberk ve Halil Vehbi Eralp’ti (Kaynardağ, 1983). Türkiye’de şu anda neredeyse tüm üniversitelerde Felsefe Bölümü ayrıca 3 tane de Felsefe Grubu Öğretmenliği programı bulunmaktadır. Felsefe bölümlerinin 4 yılda verdiği derslere baktığımızda genel bir paralellik gözükmektedir. Yani belli dersler zorunlu olarak öğrenciye verilmektedir. Örneğin, İlkçağ Felsefesi, Ortaçağ Felsefesi, 17.yy ve 18.yy Felsefeleri, Bilim Felsefesi, Varlık felsefesi, Sanat Felsefesi, Siyaset Felsefesi, Ahlak Felsefesi, İnsan Hakları, Felsefi Metinler dersi gibi. Bunun yanında bazı bölümlerde yeni felsefe alanları, ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Örneğin Feminist Felsefe, Spor felsefesi, Beden Felsefesi, Özgürlük Sorunu, Toplum Felsefesi, Meslek Etikleri,

Gösterge Kuramları, Zihin Felsefesi gibi... Bunlar günümüz sorunlarının üniversitelerde yer almaya başladığını ve akademik düzeyde tartışıldığını da göstermektedir.

Üniversitelerde verilen eğitim genelde öğretim elemanlarının entelektüel birikimine dayalı olarak gelişmektedir. Bu da felsefe eğitimi konusunda, üniversiteler arasında, çeşitliliği getirmiştir. Buna dayalı olarak üniversitelerimizde belli bir ekol çerçevesinde öğrencilere aktarılmaktadır ki bu da tek taraflı bir felsefe eğitimini açığa çıkarmaktadır. (Kıta Avrupa felsefesi ya da Analitik felsefe geleneğine ağırlık vermek gibi) Yine üniversitelerimizde ezberci bir sistemde ve öğrenciye not tutturularak verilen derslerin düşünce gelişimine herhangi bir katkısının olmadığını da belirtmekte yarar var. Nitekim felsefe tarihine sıkıştırılmış bir felsefe eğitiminin, lise öğrencilerindeki etkiyi üniversite öğrencilerinde de açığa çıkartması kaçınılmazdır.

Bütün bunların ötesinde üniversitelerin bir kısmında felsefi etkinliği canlandırıcı çalışmalarda yok değildir. Kasım ayının 3. Perşembe günü, Dünya Felsefe Günü olarak kutlanmaktadır. Türkiye Felsefe Kurumu tarafından kutlanması önerilen ayrıca UNESCO tarafından da kabul edilen bu gün, 1946 yılında resmen yürürlüğe girmiştir. Böyle bir günün saptanmasında Uluslararası Felsefe Kurumları Federasyonu'nun çok değerli çabaları olmuştur. İoanna Kuçuradi'nin başkanı olduğu Türkiye Felsefe Kurumu sözü edilen federasyonun aktif bir üyesidir. Türkiye Felsefe Kurumu bir sivil toplum kuruluşu olarak, gerek ülkemizde gerekse dünyada felsefe ve insan hakları bilincinin yaygınlaştırılması konusunda önemli sorumluluklar üstlenmiştir.

Ülkemizde ise 2002 yılından bu yana kutlanan Dünya Felsefe Günü, dünyada yaşanan problemlerin çözümünde büyük bir etkiye sahip olacak ve felsefi bakış açısının yerleşmesine katkı sağlayacaktır. Dünya Felsefe Günü dolayısıyla ülkemizde bazı üniversitelerde ve liselerde etkinlikler düzenlenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı da önemli gün ve haftalara, Dünya Felsefe Günü'nü almıştır.¹ Dünya Felsefe Günü kutlamaları Türkiye'deki felsefe çalışmalarının değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Yine bazı üniversitelerimizin Felsefe dergileri çıkarmaları akademik çevrede bir canlılığı da beraberinde getirmektedir. Bu canlılık sadece üniversitelerimizle de sınırlı değildir. Birçok yayınevi günümüzde felsefi nitelikli eserlerin yayımlanmasına öncülük etmektedir. Türkiye Felsefe Kurumu yayınları bunların başında gelmektedir.

Türkiye'de günümüzde felsefe çalışmalarını yönlendiren eğilimleri ise şöyle belirleyebiliriz: Analitik felsefe, insan hakları, toplum felsefesi, siyaset, çevre etiği gibi insan ve değerlerini içeren problemler üzerine çeşitli felsefe çalışmaları yapılmaktadır.

Küresel dünyada insanın ve evrenin problemleri çeşitlenmektedir. Bu çeşitlenmeler arttıkça yeni yeni felsefe alanları dünyada ve Türkiye'de tartışılmaya, sorgulanmaya devam edecektir.

¹ <http://www.dersimiz.com/belirligunler-104-Dunya-Felsefe-gunu>

III. METODOLOJİ

Günümüzde felsefe dersleri bilindiği gibi 4 yıllık ortaöğretim kapsamında öğrencilere Lise 11.sınıfta zorunlu olarak verilmektedir. Ortaöğretimde felsefe dersi, Talim Terbiye Kurulu kararıyla hazırlanmış bir kitap ve müfredat eşliğinde zorunlu olarak işlenmektedir. MEB'in belirlediği müfredat çerçevesinde zorunlu ders olarak okutulan Felsefe derslerinin öğrenci dünyasındaki karşılığı nedir? Felsefe dersleri öğrencide felsefi bakışı oluşturabilmiş midir? Bu sorular öğretmenlerle yapılan görüşmeler çerçevesinde ele alınmış ve bu sorun çerçevesinde, bu bildiride, şu alt problemler ışığında konu ele alınmaya çalışılmıştır:

- i) Felsefe dersinin öğrenciye aktarımında Lise 11.sınıflarda okutulan ders kitabının yeterliliği ne düzeydedir?
- ii) 17 yaşına kadar “felsefe nedir?” hakkında bilgi sahibi olmayan öğrencinin yeterliliği, yani hazır bulunuşluğu ne düzeydedir?
- iii) Öğretmenin yeterliliği ne düzeydedir?

Çalışmanın veri toplama tekniği, Çorum il merkezinde liselerde görev yapan felsefe öğretmenleriyle yapılan görüşme ve mülakatlara dayanmaktadır. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin görev yaptığı liseler şunlardır:

1. Anadolu İmam-Hatip Lisesi
2. Güzel Sanatlar Lisesi
3. Spor Lisesi
4. Mehmetçik Anadolu Lisesi
5. BİLSEM

Yukarıda örneklem grubunu oluşturan liselerde görev yapan felsefe öğretmenleriyle görüşmeler, Nisan 2016 ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu liseler TEOG sınavında aldıkları puan nispetinde değerlendirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşme ve mülakatlardan elde edilen veriler, çalışmanın temel ve alt problemleri çerçevesinde analiz edilerek yorumlanmıştır.

IV. BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın temel problemleri çerçevesinde, görüşme yapılan öğretmenlerden elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

1. Ders Kitapları

Talim Terbiye Kurulunun 26.12.2012 tarih ve 246 sayılı kararıyla 2013-2014 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle ders kitabı olarak okutulacak olan “Ortaöğretim Felsefe Ders

Kitabı” içerik olarak nasıldır ve öğrencilerin felsefe dersine karşı olumlu tutum geliştirmesine neden olabilir mi?

Bu soru çerçevesinde liselerde okutulan felsefe kitabını incelediğimizde kitabın 8 bölümden oluştuğunu görmekteyiz. “Felsefeyle Tanışma” adlı 1. Üniteden sonra felsefe problemlerini inceleyen 7 ünite görmekteyiz. Felsefenin genel konularını tanıtmayı amaçlayan bu ünitelerde çeşitli sorular eşliğinde konulara değinilmiştir.

Son dönem Felsefe Ders Kitabına baktığımızda, geçmiş dönemlerde okutulan kitaplardan farklı olarak konu odaklı değil, sorun odaklı bir anlatım görülmektedir. Günlük yaşam unsurlarıyla desteklenmeye çalışılan ve de felsefi bir sorunun gerçek hayatla olan bağlantısının gösterilmeye çalışıldığı bu ünitelerde, her bir alanın felsefi arka planı da verilmiş ve filozoflar eşliğinde konu anlatılmıştır.

Burada sormamız gereken soru şudur? Felsefe ders kitabı öğrencilerin beklentilerine uygun mu hazırlanmıştır ve öğrencilerin bu dersi sevmesi mümkün olmuş mudur? Öğrencilerin felsefe dersine ilgisi nasıldır?

Çorum Anadolu İmam Hatip Lisesi Felsefe Öğretmeni ile görüşmemizde felsefe derslerinin belli bir müfredata göre işlendiği ifade edilmiştir. Müfredatın ise YGS’ye hazırlanmaya başlamış olan bu yaş öğrencilerinin beklentilerine uygun olmadığı ifade edilmiştir. Bu yüzden öğrenciler sınavda karşılaşmayacakları bir konuyu öğrenmek istememektedir ve bu durum felsefe derslerinin gereksiz olduğu yorumlarını artırmaktadır. Bu durum sınıf içerisinde derse karşı bir ilgisizliğin olmasına yol açmaktadır. Felsefe öğretmenin ifadesiyle “sınıfta dersle ilgilenen öğrenci oranı % 10 bile değildir”. Sınav sistemi içerisinde pek çok dersle muhatap olan öğrenci, Türkçenin paragraf sorularına benzettiği felsefe soruları için ayrı bir zaman ayırmak istememektedir. Bu durum da öğrencilerin derse olan motivasyonunu etkilemektedir.

Felsefe öğretmenine sorduğumuz diğer bir soru ise müfredat gereği bu kadar çok filozofun anlatılmasının gerekli olup olmadığı noktasındadır. Felsefe Öğretmeni, öğrencilere filozofların anlatılması gerektiğini, çünkü ez azından bazı filozofların isimlerinin öğrencininaklında kaldığını söylemektedir.

Müfredatın öğrenciye ulaşip ulaşmadığı noktasında Mehmetçik Anadolu Lisesi Felsefe Grubu öğretmeniyle görüşmelerimizde ise; kendisi, müfredatı şekillendiren grupla birlikte çalışan bir kişi olduğundan ve müfredatın geçmiş yıllara göre biraz daha iyi olduğundan bahsetmiştir. Özellikle ünite sıralamasında değişikliğe gidildiğini söyleyen hocamız, yine de müfredatın çok eksikleri olduğunu, kitap içerisinde seçilen metinlerin daha günlük hayatla bağlantılı metinler olması gerektiğini söylemiştir. Çünkü karşımızda dikkati çabuk dağılan ve kitap okumayı sevmeyen bir nesil var. Eğer ki ders içeriği bu çocuklara hitap etmiyorsa dersi dinlemeyi tercih etmemektedirler. Bu durumda sınıf içerisine sıkıştırılmış bir felsefe dersi yerine, hayatın içinde ve sınıf dışı etkinliklerle çoğaltılan bir felsefe eğitimi verilmesi gerekmektedir. Bunun için okul olarak etkinlikleri ellerinden geldikince yaptıklarını, özellikle İlahiyat Fakültesindeki Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı ile birlikte çalıştıklarını, ifade etmiştir. Akademiyle bu bağlantıları kurmalarının nedeni günlük hayatın içinde bir felsefe ile

karşılaşmalarını ve az da olsa felsefeye özel ilgi duyan öğrencilerin açığa çıkmasını sağlamaktır.

Ayrıca YGS'ye girecek öğrencilerin felsefeyi daha çok gereksiz gördükleri üzerine vurgu yapan felsefe öğretmenimiz, bu sene ilk defa felsefeden de bilgi sorusunun gelmesi üzerine, öğrencilerin felsefeyi gereksiz görmeyi bırakacaklarını ifade etmiştir.

2. Öğrenci Yeterliği

16-17 yaşına kadar 'felsefe nedir?' hakkında bilgi sahibi olmayan bir gencin birden bu dersle karşılaşması, bir dil ve kavram yabancılaşmasını da beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin günlük hayatla ilişkilendiremediği bir dünya ve bu dünyanın içinde birçok filozof ve kavram yer almaktadır. Bu nedenle felsefeye ve felsefe derslerine karşı bir önyargı oluşmaktadır. Bu önyargının ortadan kalması için felsefe derslerinin ilköğretimden itibaren öğrencilerin zihinlerinde hazırlanması gerekmektedir. Bu tabii ki erken yaşlarda felsefenin öğrencilere okutulması anlamında değil bir düşünce eğitimi² kapsamında yapılmalıdır. Yani öğrencilere problemleri tanıtıcı bir zihin etkinliği çerçevesinde felsefi düşünüş öğretilmelidir. Bu bağlamda BİLSEM'in çalışmaları arasında ilköğretim düzeyindeki çocuklara düşünme ve temel problemleri tanıtmaya çerçevesinde bir eğitim verilmektedir.

Bilindiği üzere BİLSEM, tüm okullarda başarılı öğrencilerin bir sınavla ayrıştırılıp ayrı bir eğitime tabi tutulması üzerine kurgulanmıştır. Burada amaç diğerlerine göre bilişsel düzeyde farklı olan çocukların üst düzey eğitilmelerinin sağlanmasıdır. MEB'in onayladığı bir müfredatı yoktur ve fakat kendi içerisinde öğretmenlerin derslere ilişkin görüşmelerle belli bir eğitim planı uygulandığını görmekteyiz. İlköğretim çocuklarından seçilmiş olan öğrencilerle dersler daha çok deney-gözlem eşliğinde ve projeler üretmek gerçekleştirilmektedir.

BİLSEM, son zamanlarda programına felsefe derslerini de eklemiştir. Yani ilköğretim 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerine felsefeyi tanıtan, ne işe yaradığının anlatıldığı, düşünmeyi öğretme çerçevesinde bir ders verilmektedir. Çorum'da da bu bağlamda BİLSEM'de felsefe dersleri verilmektedir. BİLSEM'de görevli felsefe öğretmeni tarafından verilen bu derslerde öğrenci çeşitli görsellerle, bulmacalarla felsefe ile tanışması sağlanmaktadır. Öğrencilerinin yöneliminin gayet iyi olduğunu söyleyen hocamız, felsefe derslerinin bu yaşlarda verilerek önyargının yok edilebileceğini söylemektedir. Bu elbette ki felsefe tarihinin öğrenciye ezber biçimde verilmesi anlamında değildir. Bu bir düşünme ve bilgilenme süreci olarak dünyayı ve kendini anlamaya çalışan bir insan yetişmesine katkı sağlayan felsefe aktarımıdır. Felsefe öğretmeni öğrencilerin motivasyonunun da farklılaştığını ifade etmiştir. Lise 11. sınıflardaki öğrenci profili ile BİLSEM'deki öğrenci profili ve motivasyonları çok farklıdır. Lise son sınıflarda artık sınava yönelik bir çerçevede çalışmayı isteyen öğrencilerle karşılaştıklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla onların derslere yaklaşımı daha çok "sınavda nelerle

² 2016-2017 eğitim öğretim yılında "Düşünme Eğitimi" dersinin, Ortaokullarda zorunlu ders olarak okutulması kararı alınmıştır. Bu bağlamda 6.6.2016 tarihi itibarıyla Düşünme Eğitimi dersinin Felsefe Grubu Öğretmenlerince verilmesi bağlamında sosyal medyada "2016 Felsefe Ağustos Grubu" adı altında üye sayısı 9 binin üzerinde bir grup faaliyet göstermektedir.

karşılaşacağı” üzerinden gerçekleşmektedir. Ama BİLSEM’deki ilköğretim öğrencisinin motivasyonu daha çok öğrenme üzerinedir. Bu da derse yönelimi belirlemektedir.

Spor lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesindeki felsefe dersi öğretmenleriyle yaptığımız görüşmelerde ise, Spor lisesinde okuyan öğrencilerin felsefe derslerine oldukça ilgisiz olduğu ifade edilmiştir. Güzel Sanatlar Lisesindeki öğrencilerin bir kısmının, felsefe dersinde bir ünite olarak bahsedilen sanat felsefesi alanında konuyu dinledikleri ve ilgilerinin arttığı belirtilmiştir. Buradan şu sonuç çıkmaktadır ki öğrencinin bir derse ilgi göstermesinin en önemli nedenlerinden biri, o dersin, hayatının bir parçası olduğunu görmesinden geçmektedir. Yani dış dünya ile sınıf ortamı birbirini destekler nitelikte ve öğrencilerin ihtiyacına göre şekillenirse o dersten alınan verim artmaktadır.

Mehmetçik Anadolu Lisesi Felsefe Grubu öğretmeni ile yaptığımız görüşme ise daha çok öğretim mi eğitim mi çerçevesinde gelişmiştir. Hocamız 20 yıllık öğretmenlik serüveninde öğrencilere felsefe derslerinin aktarımında kendisinin de değiştiğini, başlarda özellikle öğretim bazlı ilerlerken şimdilerde öğrencilerin felsefe ile eğitilmeleri yönünde bir içerikle konuları aktardığını ifade etmektedir. Bu amaçla felsefeyi sınıf içerisinde aktarılan bir ders olma özelliğinden kurtarmaya gayret ettiğini ifade eder. Okulun imkanları çerçevesinde öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı bir “Felsefe Kulübü”ne sahip olduklarını aktaran hocamız, bu çerçevede çeşitli etkinlikler düzenlediklerini söylemiştir. Özellikle Akademi ve Lisenin buluşmasında ön ayak olan hocamız, öğrenci merkezli etkinlikler çerçevesinde, kitap günleri, söyleşiler ve konferanslar yapılmasına katkı sağlamaktadır. Bu elbetteki tek taraflı yani sadece öğretmenin talep etmesine dayalı etkinlik yapmak değil, öğrencinin isteyerek katılımının sağlandığı bir yapılanma ile kendini göstermektedir. Bu durum Mehmetçik Anadolu Lisesinde öğrencilerin felsefeye olumlu yaklaşımlarına neden olmakla birlikte, idealist öğretmen ile öğrencilerin nasıl yönlenebileceğini de göstermektedir. “Öğrenciler felsefeye ilgisiz” cümlesinin kısmen de olsa anlamını yitirdiği böyle bir öğrenci-öğretmen iletişiminde felsefenin hayata katkısı da “bilgeliği sevmeye” düzeyine gelebilmektedir.

3. Öğretmen Yeterliliği

Öğretmen yeterliliği dediğimizde öğretmenin ilk önce kendi alanıyla ilgili ders verip vermediği ve öğretmenin alan bilgisinin yeterli olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu bağlamda görüşme yaptığımız okullardaki felsefe grubu öğretmenlerinin hepsi felsefe grubu branşlarında eğitim almış öğretmenlerdir. Çorum genelinde ise başka alandaki bir öğretmenin felsefe grubu derslerine girmesi nadir rastlanılan bir durumdur çünkü il bazında felsefe grubu öğretmenlerin yeterli olduğu hatta norm fazlası olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenin yeterliliği anlamında öğrencinin felsefe derslerine yönelmesinin ilk ve önemli koşulu öğretmenin idealist olup olmaması ve dersi sevdirecek bir konu anlatımıyla öğrencinin karşısına çıkıp çıkmadığıdır. Bu bağlamda öğretmenlerin eğitimle ilgili bireysel çabaları ve yeterlilikleri anlam kazanmaktadır.

V. SONUÇ

Çorum ili örneğinde, liselerde okutulan felsefe derslerine öğrencilerin yönelimlerinin nasıl olduğunun araştırıldığı bu bildiriye, çeşitli liselerde görev yapan felsefe grubu öğretmenleri ile görüşülmüş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Liselerde öğrencilerin felsefe dersine yönelimlerini belirleyen iki temel unsur vardır:

1. Akademik seviyeleri
2. Öğretmenle etkileşimleri

Bilindiği gibi ilköğretimden ortaöğretime geçiş TEOG adı verilen bir sınavla yapılmaktadır. TEOG sınavına giren öğrenci aldığı puana göre tercih yapmakta ve istediği liselere girmek için uğraşmaktadır. Böyle bakıldığında ülke genelinde Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Liseleri gibi bazı okulların başarı sıralamasında üstlerde yer aldığını görmekteyiz. Dolayısıyla yüksek puan almış öğrencinin tercih ettiği ve gittiği okul, düşük puan alan öğrencinin gittiği okulla farklılık göstermektedir. Bu bağlamda bu çalışmada da örneklem belirlenirken başarı sıralamasında yüksek puan alan öğrencilerin gittiği okul ve düşük puan alan öğrencilerin gittiği okul olarak bir sıralama tercih edilmiştir. Bu durumun, yani öğrenci akademik belirlenmişliğin, felsefe derslerine olan ilgi bazında da farklılaştığı görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin akademik başarılarının artmasına paralel olarak felsefe derslerine ilginin arttığını söyleyebiliriz.

Yine öğretmen faktörü öğrencinin felsefeye olan ilgisini yönlendirebilmektedir. Sadece ders içeriğinin öğrenciye aktarılması öğrencinin felsefeyi içselleştirmesini ve sevmesini sağlayamamaktadır. Her bir birey gibi öğrenci de öğrendiği konunun günlük hayattaki karşılığını görmek istemektedir. Bu bağlamda günlük hayattan ve öğrencilerin sorunlarından bağımsız bir felsefe ders içeriği, öğrencinin o derse olan ilgisini azaltmıştır. Öğretmen bu noktada sorumluluğu yüklenip, öğrenci merkezli bir etkinlik oluşturma sürecine girebilirse o ders öğrenci için daha anlamlı olmaktadır. Bu bağlamda felsefenin hayatın her alanına yayılıp, hayatla iç içe bir eğitim sürecine dönüştürülmesi gerekmektedir. Felsefe öğretimi değil, felsefi soru sorma alışkanlığıyla zihin eğitime ihtiyaç vardır. Bu tip bir zihin etkinliğinin ise Lise 11. Sınıfta değil ilköğretimde başlaması zorunludur. Felsefeyle tanışma, düşünme eğitimi, zihin kullanma becerisi ve olaylara analitik yaklaşım, erken verilecek felsefe eğitimiyle mümkün gözükmemektedir.

KAYNKAÇA

- Karakuş,R. (1995).*1908-1933 Türkiye’de Felsefenin Kavranışı ve Bu Kavranışta Dinin Konumu Felsefe Serüvenimiz*, Seyran Yayınları, İstanbul.
- Kaynardağ, A. (1983). “Türkiye’de Felsefe’nin Evrimi”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*,c:3, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Mengüşoğlu, T. (1975). “Lise Felsefe Müfredat Programı Hakkında Düşünceler” *İstanbul Üniversitesi Felsefe Arkivi Dergisi*, Sayı 19, ss. 181-196.
- <http://www.dersimiz.com/belirliGunler-104-Dunya-Felsefe-gunu>

